

Žan-Filip Aru-Vinjo

*Jedno drugom
do uveta*

S francuskog prevela
Aleksandra Grubor

Ilustrovala
Dominik Korbason

ODISEJA,
Beograd, 2013.

Posvećeno Žanovima: Žanu L., Žanu P., Žanu F., Žanu E., Žanu B. i Žanu K., u spomen na detinjstvo provedeno u porodici sa šestoricom dečaka „jedan drugom do uveta”.

Sadržaj

Slatki omlet

Žanovi, 13

Božić na Zlatnoj planini, 23

Na gradskom bazenu, 42

Kišni četvrtak, 53

Logorovanje s mladim izviđačima, 67

Menažerija, 79

Štrajk, 88

Slatki omlet, 97

Veliki raspust, 110

Leteći kamamber

- Žan Ůks, 131*
Tatino iznenađenje, 142
Televizor na Mesecu, 154
Selidba, 165
Super Žan, 177
Lov na dinosaura, 190
Kad pada kiša, 203
Poseta braće od ujaka, 213
Leteći kamamber, 228

Čorba od zlatnih ribica

- Porodična fotografija, 245*
Početak školske godine, 250
Žurka za useljenje, 260
Na plaži, 275

Brdašce Dabrova, 284
Alzaska zamka, 294
Šta će ko biti kad poraste, 300
Municija od krompira, 308
Žurka, 317
Tajna Žana A, 325
Čorba od zlatnih ribica, 331

Čokoladno letovanje

Tatina velika novost, 351
Crvene stene, 362
Veče u cirkusu, 374
Dan Ž, 386
Razglednica, 398

Beleška o autoru, 405

Slatki omlet

Žanovi

„Dečaci”, rekla je mama, „imam nešto važno da vam kažem.”

Bilo je to jedne večeri 1967. godine, nekoliko dana pre Božića. Tata se još nije vratio s posla, a mi smo svi bili u kuhinji i spremali večeru. Uglavnom obožavam to doba dana: lepo miriše, toplo je, okna su zamagljena, a možeš i da razgovaraš s mamom dok joj pomažeš.

Međutim, ovog puta su mališani preplavili kuhinju, svi smo se prepirali i osetio sam da se, ko zna zbog čega, mama unervozila.

„Nešto važno?” – ponovio je Žan A. „Super! Napravićeš nam pomfrit?”

Žan C se cerekao dok smo čistili grašak. Mama obožava zeleno povrće, kuvanu zelen i zdrave obroke pune vitamina.

Jedno drugom do uveta

Čišćenje graška je strašno smešno: kad rascepiš mahunu noktom, ispod mekane opne otkriješ okrugla, sjajna zrna, poređana kao revolverski meci.

Žan D je iskoristio prvu priliku da ugura u nos dva-tri zrna graška, pa smo morali da ga prodrmusamo s glavom nadole da bi izletela, i mama se malo iznervirala.

„Ovo neće na dobro izaći”, rekla je. „Jedan jedini put zatražim od vas da mi pomognete, a vi...”

Zatim je Žan E prevrnuo plitku činiju s graškom. Svi smo se našli na popločanom podu, četvoronoške jureći zrna koja su se kotrljala na sve strane. Kao da smo na nekom velikom takmičenju u igri klikerima, cepali smo se od smeha, sve dok nije pao prvi šamar, i posle nam ništa više nije bilo smešno.

Slatki omlet

„Dobro”, rekla je mama. „Kad ste takvi, haj’te onda svi lepo u dnevnu sobu, i to iz ovih stopa.”

Tako se uvek završi kad pokušamo da joj pomognemo. Mama iz čista mira pobesni, viče da nikad nije videla takvu decu, kao da sve radimo u inat, samo da bismo je naljutili.

„Sami ste krivi”, rekla je. „Kad ste takvi, nećete saznati šta sam to važno htela da vam kažem.”

„Promenićemo kola?” – pitao je Žan C.

„Nešto još bolje”, rekla je mama.

„Kupićemo televizor?” – pitao je Žan A.

„Još bolje. Zar niko ne može da pogodi?”

Zgledali smo se ćutke. Šta bi moglo da bude bolje od televizora?

Žan A ima smisla za organizaciju i zato nam je svima unapred jasno stavio do znanja: ako neko od nas zatraži za Božić bilo šta osim televizora – videće svoga boga. Nikakvi električni vozići ne dolaze u obzir, ni olovni vojnici, ni vazdušne puške. Gotovo je s glupavim poklonima i slatkišima. „Ako nas petorica budemo složni”, rekao je, „mama i tata će na kraju popustiti.”

Pomagao je najmlađima koji još nisu umeli da pišu, povlačio je svojom rukom njihove ručice po papiru:

Dragi Božić Bato,
bili smo mnogo poslušni, i to cele godine. Za pok-
lon želimo samo televizor, ako ti je po volji.

Potpisali Žan D i Žan E.

PS: Nemamo dimnjak, ali će televizor bez problema proći kroz prozor dnevne sobe.

Jedno drugom do ujeta

„A Zoroov mač? Je l' mogu da dobijem i njega?” – negodovao je Žan C.

„Ništa drugo”, rekao je Žan A. „Televizor ili smrt.”

Žan A je najstariji. Misli da je gazda, zato što nosi naočare. On je neka vrsta Džoa Daltona, a posebno je podsećao na njega kad smo te noći sva petorica u prugastim pidžamama posedala u polukrug na tepih u dnevnoj sobi, džepova prepunih sitnih zrna graška za hranjenje kornjače i zamorčeta.

Naš otac je došao na ideju da nas nazove Žan A, Žan B, Žan C, Žan D i Žan E.

Tata je uvek imao slabo pamćenje. Jednom je morao da pozove obaveštenja jer je zaboravio naš telefonski broj. Dakle, kada smo rođeni, zaključio je da je tako najzgodnije: svi ćemo se zvati Žan i još nešto, zato što nam je deka isto Žan.

Što se drugog dela imena tiče, samo je sledio abecedu. On je to nazivao tehnikom pamćenja, ali ja bih često pomislio: Sva sreća da nas je samo petorica! Zamislite da smo dogurali do Žana Voltera, Žana Zosime ili Žana Žaka.

Pet sinova – pa to već nije baš uobičajeno. Ali da još budemo i poređani po abecednom redu, kao na straničama rečnika, pa stvarno!

Nemoguće je izbeći šale, nadimke, sitne igre reči. I ja sam u jednoj tajnoj sveščici napravio sopstveni spisak.

Rečnik Žanova

Žan A: star deset godina, nadimak Žan Sit Sam Svega, zbog loše naravi. Uvek hoće da bude glavni.

Slatki omlet

Žan B: star osam godina. To sam ja. Tajno ime: Žan Debeljuca, jer obožavam da jedem, i pomalo sam bucmast oko pojasa.

Žan C: ili Žan Duduk, šest godina, porodična razodnoda.

Žan D: star četiri godine, takođe zvan i Žan Majstor Kvariš. Čik pogodite zašto.

Žan E: najmlađi klinac. Još nema nadimak, previše je mali, osim onoga koji je predložio Žan A, a to je Žan Koji Puni Pelene.

Kad svi zajedno šetamo ulicama Šerbura, svet nas čudno posmatra. Petorica braće, jedan drugom do uвета, sa istim okruglim licem, istim klempavim ušima. Porodica? Pre cirkuska atrakcija. Imali smo utisak da smo prava cirkuska trupa, na primer ekipa akrobata-kepeca, koji skaču kroz obruč ili prave živu piramidu.

„Ove večeri: posebna predstava! Dođite da tapšete Žanovima i njihovoj zaprepašćujućoj tački održavanja ravnoteže!”

Mama nas je podelila u tri grupe, jer je ona inače veoma organizovana: veliki (Žan A i ja), srednji (Žan C i Žan D), i mali, najmlađi Žan E, jedini koji je imao svoju sobu.

Ja sam delio sobu s Žanom A. Imali smo krevete na sprat, svake nedelje smo na smenu postavljali sto i brisali sudove, i bili dežurni krivci kojima se zvoca i zbog najmanje gluposti, jer smo najstariji i trebalo bi da ostalima dajemo primer.

Jedno drugom do ujeta

Ponekad bih pozeleo da se zovem Žan Sasvim Sam. Da budem sin jedinac. Ceo broj a ne razlomak. Da mogu da spavam na gornjem krevetu, ukoliko poželim, umesto što ga prepuštam Žanu A, zato što je prvenac i što uvek zapoveda.

Šta da se radi: ko još može da bira svoju porodicu?

„Žane D”, rekla je mama, „vadi prst iz nosa! A sad me svi pažljivo slušajte! Imam da vam saopštim nešto važno.”

Stavila je na gramofon ploču s božićnom muzikom, sela u fotelju naspram nas, i osetili smo da je to ozbiljan trenutak.

Žan C je prestao da se vrpolti zbog jelovih grančica koje su mu se uvukle u dupence. Venac električnih lampica je žmirkao, a rafali kiše su šibali prozorska okna. Ni te godine nije bilo snega za Božić, ali nam je najednom bilo dobro uz sobnu peć s ognjištem, koja je potmulo pucketala, uz miris jelove smole i ogromno drvo iznad naših glava.

Obožavam dane uoči Božića. Dnevna soba je ukrašena trakama i anđelićima od pozlaćenog papira, a uveče, posle večere, svaki od nas petorice na smenu pomera za jedan dan „prozorčić” na kalendaru događaja oko Hristovog rođenja. Pred jaslama se nalazi pet jaganjaca od gipsa. Za svakoga po jedno. Ko je bio dobar preko dana, ima pravo da pomeri svoje jagnje malo unapred.

Problem je napravio Žan A: on uvek hoće da bude najbolji, pa krišom gurka svoje jagnje napred, a onda i svi ostali podvaljuju da bi izvojevali pobedu u toj etapi. Svake večeri ih vraćamo na polaznu tačku, pa nam se čini da Božić nikad neće stići.

Slatki omlet

„Dakle”, počela je mama, „ko želi da sazna šta je to tako važno?”

Žan C i Žan D su podigli ruke vičući: „Ja! Ja!”

Žan E je pomislio da njih dvojica hoće da urade nešto bez njega, pa je počeo da urla: „Prvo ja! Prvo ja!” Svi su galamili sve glasnije i glasnije dok više nisu čuli jedan drugog, trudeći se da prvi saznaju tu važna vest.

„Tišina!” – planula je mama i najednom veoma poble-dela. „Kako vi to želite da čujete šta će biti ukoliko..”

Jednostavno se zaustavila, prenela je ruke na stomak i počela da pravi čudne grimase. To nam je najednom preseklo dah.

„Mama? Mama?”

Svi smo se u sekundi sjatili oko nje. Žan C ju je tapkao po ruci, ja sam mahao kalendarom da je ohladim, a Žan A se sjurio u kuhinju da joj donese čašu vode.

„Odmaknite se”, vikao je. „Zar ne vidite da ćete je ugušiti?”

„Nije mi ništa”, rekla je mama, otvorivši ponovo oči. „Talas vrućine. Ne brinite.”

Mama je veoma organizovana. Uspeva da nikada ne bude bolesna. I zato nas je na smrt prestravilo to što smo je videli ovakvu, kao da joj nije dobro. Okružili smo je bez reči i posmatrali kako joj se boja lagano vraća u obraze.

„Bolje mi je, stvarno. Ne brinite”, ponovila je.

Žan D joj je pružio šaku lepljivih bombona od sladića, koje je izvukao iz džepa. Očigledno joj je bilo bolje: vrlo pristojno je odbila bombone, a Žan D ih je strpao u usta, kao da je i njemu potrebno malo okrepljenja.

„Da li si sigurna da nisi bolesna?” – pitao je.

Jedno drugom do ujeta

„Sigurna sam”, rekla je mama dodirujući se po stomaku. „U stvari, to je ta važna vest...”

Svi smo se zgledali razrogačenih očiju. Je l' to ona hoće da kaže...

„Volela bih da je vaš otac ovde da vam kaže lepu vest, ali on će se vratiti kasno”, nastavila je mama. „Evo, dakle: čekam novu bebu.”

Ne bi izazvala takav šok ni da je opalila iz topa nasred dnevne sobe.

Žan D je ostao otvorenih usta, zuba crnih od sladića, dok mu se potočić pljuvačke slivao niz bradu. Žan C je počeo da broji na prste, vraćajući se nekoliko puta na početak, pre nego što se s nevericom zagledao u palac desne ruke.

„Nova beba? Hoćeš da kažeš da će nas biti...”

„Šestorica!” – povikao je smesta Žan D, kome je računanje napamet jaka strana. „Ja sam prvi ukapirao!”

„Šestorica?” – ponovio je iznemoglo Žan A.

„To je lep broj, zar ne?” – mama je bila ushićena. „Tako okruglast, tako trbušast, s repićem kao trešnjina peteljka... Uvek sam obožavala parne brojeve. Zar to nije čudesna vest?”

Bili smo previše preneraženi da bismo odgovorili.

Zamislite da za vreme brodoloma, natrpani u majušni čamac, saznate da ćete morati da se još malo stisnete da biste primili novog putnika...

Najednom su počela da pljušte sva moguća pitanja. Bio je to pravi vatromet! Mama je sa širokim osmehom odgovarala na svako, i bila toliko srećna da nam je došlo da joj pokvarimo raspoloženje.

„Beba za Božić? Ali kako ćemo je staviti u jasje?”

Slatki omlet

„Da li će nositi naočare kao Žan A?”

„Da li ću i ja moći da je držim?”

„Da li ću morati da joj pozajmljujem svoje klikere?”

„Sačekajte malo”, rekao je osorno Žan A. „Zaboravljate najvažnije.”

Svi su se okrenuli ka njemu.

„Šta ako bude devojčica?” – upitao je sa izrazom sveznalice, podižući naočare.

„Nemoguće”, rekao je Žan C.

„A zašto, moronu? Da te naučim nešto: devojčice su brojnije od dečaka.”

„Da, devojčica, devojčica!” – vikao je Žan E.

„Dečak, dečak!” – vikao je Žan D.

„Nema druge, moraćemo da glasamo”, predložio je Žan C.

Mama je podigla ruku da ponovo uspostavi mir.

„Nije to nešto o čemu se odlučuje”, rekla je. „Devojčica ili dečko, znaćemo u proleće, a ne pre toga. Do tada, to je velika tajna!”

„Kako ćemo je onda zvati?” – pitao je uvek praktični Žan C.

„Ne preostaje nam ništa drugo osim da pronađemo ime koje može da bude i muško i žensko”, predložio sam.

„Na primer, Dominik...”

„...ili Mišel...”

„...ili Danijel...”

„To ime nije isto, glupane! Za devojčice je Danijela”, rugao se Žan A.

„A da joj damo ime po svecu u crkvenom kalendaru na dan njenog rođenja?” – predložio je Žan C.

„Ne”, rekla je mama. „Ako bude devojčica zvaćemo je Elen.”

Jedno drugom do ujeta

„Elen?” – povikali smo svi. „Opet Elen?”

Elen je ime koje bih dobio da sam bio devojčica. A isto i Žan A, i Žan C, i Žan D i Žan E... Pošto nisu mnogo maštoviti, moji roditelji su smislili samo to jedno ime.

Ponekad pokušavam da zamislim kakva bi bila naša porodica da smo devojčice. Pet Elena! Jedna s naočarima, druga malo bucmasta, kao ja, i tako dalje. Tata bi se sigurno stalno zbunjivao.

„Elen! Ostavite Elen na miru! Zar ne vidiš da Elen spava?”

Sto posto bi smislio neki trik: Elen Prva, Elen Druga, Elen Treća, Četvrta, Peta... Bile bi poređane kao pape ili francuski kraljevi.

„Sigurno će biti devojčica”, presudio je Žan A. „Takva je statistika. A devojčice uvek uspeju da postanu mezimice...”

„Žane A!” – rekla je mama. „Nemoj tako da govoriš o svojoj sestri.”

„Ona je, takođe, i moja sestra!” – povikao je Žan D.

„E baš nije, moja je!” – lupkao je nogama Žan E.

Te večeri, dok smo pomerali svoje jaganjce ka ja-slama, nisam mogao da ne pomišljam na šestu božićnu igračkicu, koja će biti ovde sledeće godine: sićušno jagnje od gipsa krenuće takođe na put početkom decembra i završiti ga, stisnuto uz ostale jaganjce, u božićnoj noći, između vola i magarca.

Jagnje Elene Prve, kraljice svih Žanova. Moje jedine sestre. Naše jedine sestre, u stvari. Sestre koju ćemo nas petorica morati da delimo.

Po mom mišljenju, nevolje tek počinju.

Božić na Žlatnoj planini

Za božićne praznike otišli smo na planinu.

„Vašoj je majci potrebna promena vazduha”, rekao je tata. „Zbog bebe. Potreban joj je kiseonik. Ništa nije bolje od velike nadmorske visine i reske, okrepljujuće hladnoće planinskih vrhova. To će nas sve oraspoložiti.”

Treba reći da je tata lekar. Nama to s reskom i okrepljujućom hladnoćom planinskih vrhova i nije nešto mnogo značilo, naročito kada je tata dodao:

„Upozoravam vas, dečaci: biće to poklon za celu porodicu. Božić Bata nas ove godine vodi u planinu. Ne znam da li imate predstavu koliko to košta za sedmoro... Prema tome, radujte se od srca i budite zadovoljni, da ne biste nagrabusili!”

Žan A je napravio najgoru grimasu. Ni ovog puta ništa od televizora.

Jedno drugom do ujeta

„Da li ću moći da se sankam?” – radosno je uzviknuo Žan D.

Jedino je on delovao zadovoljno.

„Baš si mi ti neki sankaroš”, odbrusio je Žan A. „Ako u hotelu ne bude televizora, napraviću haos.”

Ja imam jedan poseban božićni spisak. Neku vrstu crne liste. Zove se „Pokloni koje treba izbegavati”. Pravim je svake godine.

Tu zapisujem koje stvari uopšte ne želim da imam, kao, na primer, kravate koje nam poklanja nana Žanet, a mama nas tera da ih nosimo kada idemo kod nje.

Pokloni koje treba izbegavati:

- Edukativne igre u kojima Žan A uvek pobeđuje, zato što vara.
- Enciklopedije tetke Lisi, sastavljene od dvanaest tomova.
- Komplet za male kermičare. (Fransoa Aršampo ga je imao, skroz je bez veze.)
- Pretplatu na parohijske verske časopise.

Ti pokloni posebno idu na živce zato što, iako im se ne radujete, imate obavezu da se pretvarate kako ste raspamećeni od sreće i da zahvaljujete.

Ove godine sam na svoj spisak dodao još jednu stvar: *Reska i okrepljujuća hladnoća planinskih vrhova.*

To je bilo prvi put da svi zajedno idemo na planinu, tako da smo morali da pozajmimo opremu za sneg od braće od ujaka Fugasovih. Pošto nas je putovalo sed-

Slatki omlet

moro, trebalo je spakovati toliko prtljaga da je mama čitavih osam dana bila loše volje, jer je ona veoma organizovana.

Na staničnom peronu stajali smo u skijaškim vetrovkama i ručno štrikanim džemperima, dok je tata prebrojavao kofere. I on je malo pocrveneo. Nije dolazilo u obzir da mama u ovakvom stanju išta nosi. Tata je baš snažan, ali četiri kofera i dva ranca jesu krupan zalogaj. Osetio sam da ni on više nije pun poleta, dok se mrštio pod kapom ušankom koju mu je pozajmio naš ujak.

Kad vas ima sedmoru, dobra stvar je to što možete da zakupite ceo spavaći kupe. Tukli smo se oko gornjih ležajeva, tako da se tata iznervirao i počeli su da padaju prvi šamari.

„A da ti siđeš na peron s velikima, mili?“ – predložila je mama. „Ja ću da razmestim krevete i da presvučem ostale u pidžame.“

Pala je noć. Napravili smo stotinak koraka s tatom, dok se nije malo smirio, a onda nam je pokazao lokomotivu, a najmlađi klinci su, nosa prilepljenog za staklo, pravili grimase.

„Tata, šta je to? Ona presavijena antena na krovu lokomotive?“ – pitao sam.

Tata je s izrazom lica pravog naučnika objasnio:

„To je jednofazni pantograf, sine moj. Zapravo, to služi za... To je mašina za... Jedna vrsta...“

Pustili smo ga malkice da se koprca, a onda smo požurili u voz, jer je kontrolor zviznuo i mahnio zastavicom.

Kad je voz krenuo mama je zapitala:

„A Žan C? Gde je on?“

Jedno drugom do ujeta

„Žan C?” – ponovio je tata. „Mislio sam da je s tobom!”
„Ma nije! Ja sam mislila da je s tobom!”

Tata je izjurio iz kupea.

U hodniku nije bilo nikoga.

Tad smo ugledali Žana C. Bio je na peronu, u pidžami, s palcem u ustima, i posmatrao nas je kako mašemo s druge strane stakla kao da smo neke egzotične ribe u akvarijumu.

Na svu sreću, voz još nije bio u punoj brzini. Tata je protrčao kroz hodnik gurajući putnike i vikao: „Izvinite, izvinite!” Jednim udarcem ramenima otvorio je vrata vagona, nagnuo se s papučice...

U pravi čas. Viseći s ručice, dohvatio je Žana C. U trenutku kad se njegova šaka našla u visini donjeg dela Žanove pidžame zgrabio ga je i jednom rukom podigao u vagon, lako kao da je Žan C plišana igračka.

Tata je strašno snažan.

Preneražen, Žan C je izgledao kao da ne razume šta mu se desilo.

Bio je dovoljan jedan pogled na tatino lice da bi se shvatilo da je preživeo nešto strašno.

„Ti... Ti si jedan...” – gušio se tata, i podigao Žana C za kragnu.

Putnici iz vagona spasli su Žana C. Pohrlili su iz kupea i počeli da aplaudiraju tatinom podvigu.

Tata se popeo u hodnik veoma dostojanstveno, vukući Žana C za sobom. Klimao je glavom mrmljajući tihim, jedva čujnim glasom: „Hvala, hvala”.

„Legendarni Žanovi u njihovoj čuvenoj tački sa akrobacijama u vazduhu”, pomislio sam. „Prave najtežu figuru na svetu!”

Slatki omlet

Tata je zatvorio vrata kupea za nama.

„Dečaci“, rekao je, „sad će sve poći naopako.“

Upravo je taj trenutak kontrolor odabrao da overi naše karte. Tata je pobeleo kao krpa, jer je otkrio da je zaboravio svoju povlasticu za višečlane porodice, pa je morao malo duže da pregovara i, kad smo konačno legli, atmosfera je bila stvarno loša.

Sklupčan na srednjem ležaju, posmatrao sam kako svetla klize po plafonu. Čulo se klopavanje točkova koji prelaze preko šina, kao da smo u nekoj trošnoj kućici koja proleće kroz noć, i to je bilo čudesno.

„Je l' spavaš?“ – prošaputao je Žan A.

Nisam odgovorio. Rado bih upalio lampu pored svog ležaja i čitao knjigu iz serijala *Pet prijatelja*, ali nije bio trenutak za to.

Nešto se najednom pojavilo ispred mog lica: neki džinovski slepi miš, koji je visio glavom nadole i gledao me, praveći grimase.

„Dakle, je l' spavaš ili ne spavaš?“ – ponovio je Žan A razvlačeći usne prstima.

„Tišina!“ – obrecnuo se tata iz senke. „Prvog koji progovori ću... ja ću...“

Žan A se brzo vratio na svoj ležaj i uskoro se nije čulo ništa osim jednoličnog klopavanja voza koji je jurio kroz noć.

„Udišite!“ – rekao je tata udahnuvši punim plućima. „Udahnite reski i okrepljujući vazduh s planinskih vrhova!“

Bilo je jutro, svi smo, praznog stomaka, cvokotali ispred male železničke stanice na Zlatnoj planini, a tata je još jednom prebrojao prtljag. Sneg je bio bljuzgav i prljav, prošaran tragovima automobilskih guma.

Jedno drugom do ujeta

Hotelski kombi je glasno prduckao na dizel-gorivo. Toliko o reskom i okrepljujućem vazduhu.

„Mislim da ću se isprovraćati”, promrmljao je Žan A i pozeleneo kao vanzemaljac.

„Videćete”, rekao je tata s zanosom. „Ako hoćete da steknete gvozdeno zdravlje, ništa nije ravno velikoj nadmorskoj visini!”

Hotel na Zlatnoj planini bio je velika planinska kuća, sa šiljatim krovovima i balkonima od rezbarenog drveta. Smestili smo se u dve spojene sobe: jednu četvorokrevetnu za nas, i još jednu koja je gledala na veliko polje prekriveno netaknutim snegom, za tatu, mamu i Žana E.

„Hajdemo, dečaci!” – odlučno je izgovorio tata dok je mama raspakivala kofere. „Ko će da napravi boljeg Sneška Belića! Da ste svi dole za dva minuta!”

Slatki omlet

Tata je u mladosti, za vreme raspusta, radio kao vaspitač u dečjim kampovima. Obožavao je da nas zove „dečaci“, da organizuje aktivnosti, i da nas tera da hodamo u ritmu zviždaljke.

Sjurili smo se niz stepenice urlajući iz sve snage.

„Ogrnite se nečim!“ – vikala je mama. „Napolju je ledeno!“

Raspršili smo se po poljani, tonući u sneg do članaka.

Tata se zabavljao kao lud. On je bacio prvu grudvu. Uskoro je sve preraslo u opštu bitku. Žan A i ja protiv svih ostalih. Ofucane rukavice naše braće od ujaka iz porodice Fugas natopile su se vodom, prsti su nam se zaledili, sneg nam je curio niz vrat, ali je to stvarno bila super bitka.

A onda je Žan D počeo da plače držeći se za oko, optužio je Žana C da je namerno stavio kamenje u svoje grudve, tako da je tata rekao:

„Smirite se. Treba da napravimo najvećeg Sneška Belića koji je ikada viđen na ovom svetu. Na posao, dečaci!“

„Sneško Belić, sada?“ – jedva je izgovorio Žan A. „A kad ćemo da se vratimo da gledamo televiziju?“

Tata nam je naređivao šta da radimo.

Žan D i Žan E tražili su grane od kojih ćemo napraviti ruke, svi ostali kotrljali su po sitnom snegu grudve koje su postajale sve veće i veće: jednu za telo i još jednu, manju, za glavu. Bile su toliko velike da smo ih jedva pomerili, dok nas je mama sa balkona sobe posmatrala razneženim pogledom i fotografisala nas.

„Neustrašivi ste, šegrti moji!“ – hrabrio nas je tata.

Jedno drugom do ujeta

Činilo se da je ponosan na svoju malu ekipu, a zaleđene uši kape ušanke odvojile su se od glave. Pomagao nam je da kotrljamo najveću grudvu, pošto je veoma snažan, i tada smo primetili...

„Šta je ovo...” – promrmljao je mirišući svoje rukavice.

Sad smo i mi pogledali svoje rukavice, svoje skijaške jakne. Na svim mestima koja su došla u dodir sa snegom ukazale su se dugačke žućkaste pruge.

„Dođavola”, opsovao je tata, bacivši očajnički pogled ka balkonu s kog je mama fotografisala. „Pseće govance.”

Nije bilo nikakve sumnje: dok smo kotrljali grudve, izmazali smo odeću braće od ujaka psećim govancima sakrivenim ispod snega.

Najednom to više nije bilo smešno. Vratili smo se u hotel spuštene glave i zapušenog nosa.

Naravno da je mama bila ljuta. Počela je da viče kako je bila sigurna da će sve poći naopako. Šta će ona sad da radi, ha? Skoro sasvim nova odeća koju su nam ljubazno pozajmila braća od ujaka! Zaista, zar ne može da se propusti nijedna...

Tata je pokušao da se našali, ali je smesta shvatio da nije trenutak.

Poskidali smo se bez ijedne reči, ostali smo u dugim gaćama i puloverima, dok je mama prala našu odeću u malom sobnom lavabou.

„Pa, šta”, pokušao je da kaže tata, „u tome je draž planine...”

Mama mu je uputila tako mrk pogled da je smesta počeo da zvižduće i gleda u daljinu, prema vrhovima pokrivenim snegom.

„Evo”, rekla je mama kad je sve završila. „Sad treba čekati da se to osuši. Nema rukavica, nema skijaških jakni. Bravo! Dan je upropašćen.”

Slatki omlet

„Vrlo važno”, rekao je Žan A. „A da siđemo dole da gledamo televiziju?

Sutradan je tati sinula nova ideja.

Vratio se sa štanda sa reklamama za slobodne aktivnosti veoma uzbuđen, noseći u rukama pregršt prospekata.

„Kako to da vi, dečaci, još niste spremni? Vreme je sjajno. Dan je idealan za odlazak na Veliki vrh. Okupljanje ispred hotela za petnaest minuta.”

Skijaške jakne osušile su se tokom noći. Svi smo se negodujući obukli, ali tata nije hteo ni da čuje za ne: nismo na planini da bismo se po čitav dan zaglupljivali idiotskim programima.

Veliki vrh se uzdiže nad selom. Do njega se stiže žičarom. Tata je pokušao da dobije popust, ali je morao da plati punu cenu karata, pošto je zaboravio svoju povlasticu za višečlane porodice.

„Odlazak i povratak?” – pitao je čovek na biletarnici, umaćući prste u sunđerčić.

„Samo odlazak”, rugao mu se tata. „Računamo na to da ćemo sagraditi iglo i sasvim goli prespavati tamo gore.”

„Na vama je da odlučite”, rekao je razvodnik, otcepljujući karte.

„Kakav glupan”, promrmeljao je tata dok smo se postrojavali u red ispred automatskih vrata. „Šta li on misli? Da ćemo se spustiti padobranom?”

Žičara je bila krcata, pa smo morali da sačekamo sledeću.

Kad je došao red na nas, svi smo se potrпали u kabinu, a zatim je ušao i radnik na žičari, i zalupio vrata.

Jedno drugom do ujeta

„Budite oprezni prilikom polaska”, rekao je.

Žičara se protresla, čula se škripa nekakvog mehanizma, a zatim je kabina počela da lebdi iznad praznine.

„Šta kažete? Strava, zar ne?” – pitao je tata.

Niko nije odgovorio. Imali smo utisak da smo zatvoreni u omotač kinder jajeta, u plastično jaje jedva veće od ping-pong loptice. Žan D i Žan E stisli su se uz mamu, pa je radnik rekao:

„Premestite se, gospodine, kako bi kabina bila u ravnoteži. Bolje je biti oprezan kad ima vetra.”

Dok sam skupio hrabrost da pogledam dole već smo bili na vrtoglavoj visini. Videli su se krovovi u selu prekriveni snegom i minijaturni skijaši koji su se spuštali niz padine.

„Divokoze!” – povikao je tata pokazujući tamne mrlje rasute po nizbrdicama. „Gledajte, dečaci!”

„To su krave”, mirno ga je ispravio radnik. „Obične krave.”

Tata se gromko nasmejao, kao da je napravio dobru šalu, ali nije uspeo da razveseli radnika. U svakom slučaju, na toj visini ništa se više ne vidi, posebno po magli koja je počela da se spušta i prekriva dolinu.

„Majko mila!” – zakukao je radnik.

„Molim?” – rekao je tata.

„Ništa, ništa”, rekao je radnik.

„Rekli ste *majko mila*”, bio je uporan tata. „Šta nije u redu?”

„Ne, ne. U stvari, na trenutak...”

„Kako to *na trenutak*?” – iznervirao se tata.

Radnik je napravio mali pokret bradom ka sivilu koje nas je okruživalo:

Slatki omlet

„Loš znak”, rekao je. „Kad se spušta gusta magla... Ali oluje su još gore. Jeste li nekada videli kako grudva prolazi pored kabine kao da je ispaljena iz bazuke?”

„Predivno vreme, ha?” – rekla je mama gledajući tatu pravo u oči.

„Eh”, rekao je radnik, „to vam je planina. Vreme se neprestano menja. Da vas upozorim: ove su kabine predviđene da odole udarima vetra jačim od dvesta kilometara na sat.”

„Tata”, promrmljao je Žan C, „hoću da siđem s žičare.”

„Ajmo, 'ajmo”, rekao je tata sa umirujućim osmehom, „ne treba se ničega plašiti. To je samo oblak zarobljen nad dolinom. Na vrhu će biti lepo.”

Međutim, što smo se više uzdizali postajalo je sve mračnije. Stubovi žičare iskršavali su iz magle kao džinovska priviđenja, i stalno smo imali utisak da ćemo se smrskati od udarca u metalne prečage.

A onda se u kabini začulo zvono.

„Čudno”, reče radnik grickajući brkove. „To je signal da je žičara pretovarena. A ova je žičara predviđena za osam putnika.”

Prebrojavali smo se pogledom, a onda su se svi ti pogledi uperili u mamu i malog slepog putnika u njenom stomaku. Ako se računa i beba, ima nas devetoro. Nas sedmoro, a uskoro osmoro, i još radnik? Ali koliko može da bude teška buduća beba koja se neće roditi još šest meseci?

Prilično, bez sumnje, jer se žičara protresla a onda i zaustavila.

„Tata, plašim se”, jecao je Žan D.

„Bez panike, molim vas”, rekao je radnik stavljajući

Jedno drugom do uveta

žvaku u usta. „Sigurno su se zaledili kablovi na gornjoj stanici.”

„Oćemo li še šmrškati, tata?” – šušкао je Žan E.

Zaustavili smo se između dva stuba i kabina je počela da se ljulja na vetru. Priljubljen uz ogradu, okrenuo sam se ka Žanu A, majstoru za smicalice, kao da bi on mogao nešto da učini. Međutim, Žan A je u tom trenutku bio prezauzet, jer je povraćao u kapu braće od ujaka.

„Obratite pažnju”, rekao je radnik, „retko se dešavaju nesreće sa ovom vrstom kabine. Poslednja je bila pre godinu dana: ostali su zaglavljani čitavu noć po snežnoj vejavici, dok ih nije izbavila ekipa za spasavanje.”

„Sjajno”, procedio je tata s knedlom u grlu.

„Vi ste u rukama profesionalaca”, nastavio je radnik. „Uzmimo, na primer, mog kolegu. Prošle godine, na dan nesreće, kabina je isto bila pretovarena, a on se žrtvovao. Izveo je savršeni skok s raširenim rukama.”

„I onda?” – pitao je tata.

„Spljeskao se trista metara niže, kao obična ptičja kakica.”

„Nemojte se ustručavati zbog nas”, rekao je tata, kome je bilo sve teže i teže da ostane pribran. „Ja vas naravno neću lišiti tog zadovoljstva.”

„Samo čavrljam”, slegnuo je ramenima.

„E, pa dobro, zamoliću vas da ćutite. Ovde ima osetljive dece i...”

Nije nastavio, jer se kabina prodrmla i ponovo počela da se uspinje.

Putovanje se završilo u mrtvoj tišini. Kad je kabina dotakla platformu na Velikom vrhu, klecala su mi kolena a duša mi je bila u nosu.

Slatki omlet

Našli smo se na nekakvom metalnom nosaču, trupkali smo nogama po postolju, dok je tata očajnički pokušavao da raširi geografsku kartu koju je dobio na štandu sa reklamama planinskih aktivnosti.

„Mi smo ovde”, rekao je, glumeći da je veseo. „Vidikovac Velikog vrha. Dečaci, spremite se da vidite jednu od najdivnijih panorama koje se mogu zamisliti.”

Zamisliti – bila je to prava reč. Magla je bila još gušća nego dole, jedva da smo videli i vrhove svojih cipela. I, što je još gore, mora da je bilo sedamdeset dva stepena ispod nule, jer je sa usne Žana A koji je poželeo da pljune u prazninu, visio mali ledeni stalaktit.

„Da, eh, dobro... Sudeći po mojoj karti, trebalo bi da ovde ugledate čudesne planinske kose Malog Bernara, kako blistaju na suncu... A ovde, smešteno u ljupku dolinicu, prekrasno seoce Seni, čija je arhitektura toliko živopisna...”

„Super”, cvokotao je Žan A. „A sad, svi u zaklon...”

Tata je ipak želeo da snimi fotografiju s naše ekspedicije. U prvom planu se videla samo njegova ruka kojom mrlja po objektivu, pokušavajući da ga zaštiti od udara vetra, a iza nje nas šestoro, slepljeni jedno uz drugo, kao da smo preživeli pad aviona.

To je sve što sam sačuvao u sećanju od naše posete Velikom vrhu. Ta fotografija i jedan mali rezač u obliku planinarskog pijuka. Žan A ga je ukrao iz radnje u kojoj smo se obreli čekajući žičaru za povratak.

„Bar nešto”, rekao je Žan A. „Da ne bude da smo džabe putovali.”

Sutradan smo svi imali temperaturu trideset devet, osim tate i mame koji su se šetkali po sobama i delili kašičice sirupa.

Jedno drugom do ujeta

Imao sam utisak da mi je u ušima vata, pred očima su mi igrali redovi krimića iz serijala *Pet prijatelja*. Dobar deo dana morao sam da prespavam.

Kad sam se probudio, Žan A je skočio na moj krevet ispuštajući grozne krike.

„Gledaj”, rekao je, pre nego što mi je podmetnuo pod nos prazan rukav gornjeg dela svoje pidžame. „Moja ruka! Osmi stepen promrzlina! Tata je morao da mi amputira ruku makazicama za nokte.”

„Odlično”, rekao sam. „Sad više ne možeš da guraš prste u nos.”

Prevrtao se po krevetu, oponašajući samrtne grčeve.

„Bogalj, ja sam bogalj! Moraće da mi nakaleme hvataljku za šećer na ovaj krvavi patrljak...”

„E, pa, dobro, izgleda da vam je bolje”, tresnuo je tata, i to je izazvalo erupciju smeha u sobi. „Operacija *Skok sa Zemlje na Mesec* počinje, dižite se, iz ovih stopa!”

Svakom od nas je stavio po termometar, pa smo se uvukli pod pokrivače da izmerimo temperaturu.

„U proseku 38,2 stepena”, rekao je tata. „Opada. Kao što rekoh: ništa nije kao rezak i okrepljujući vazduh na planini! Sutra ćete svi biti na nogama, spremni za božićnu gozbu.”

Tata je baš dobar lekar.

Veče uoči Božića temperatura se svima popela na četrdeset. Žan A i ja mogli smo nakratko da siđemo na večeru, pošto smo najstariji. Za večeru je servirana čurka s kestenjem, božićni kasato sladoled, ali ništa nismo mogli da progutamo. Žan A je bio crven kao rak, meni se vrtelo u glavi, imao sam utisak da će se jelka koja je ukrašavala salu restorana srušiti u tanjire gostiju.

Slatki omlet

Ubrzo smo se vratili u krevet. To je bilo grozno božićno veče, ali su se mama i tata ipak lepo proveli na zabavi s novim prijateljima, gospodinom i gospođom Vijermoz.

Gospodin i gospođa Vijermoz dolaze već četrdeset godina u hotel na Velikom vrhu. Možda zbog toga gospodin Vijermoz provodi dane u papučama u holu hotela i obaveštava skijaše kakvo ih vreme čeka. Gospođa Vijermoz večito sedi u istoj fotelji, onoj do prozora, u salonu hotela. Neprestano štrika vunene čarape i gaćice od ostataka vune, zatim ih stavlja u pakete i šalje ih siromašnoj deci u Togou.

Gospođa Vijermoz je baš dobra. Kad god sretno mamu, ona joj kaže:

„Predivna mala porodica. Sigurno imate mnogo posla!”

„Oh”, kaže mama skromno, „samo treba biti organizovan, to je sve.”

Tata obožava da provodi popodneva slušajući gospodina Vijermoza kako priča o svojoj zbirci fosila. Ima ih dvesta pedeset tri, i svi su prastari, složeni u male pregratke u njegovoj kući u Parizu. I gospodin Vijermoz je strašno dobar: kad tata neki put zaspi pred njim, on nastavlja da govori kao da se ništa nije desilo.

U svakom slučaju, to je jedino što možemo da radimo, jer sneg neprestano pada.

Prestaće, prognozira svakog jutra gospodin Vijermoz, ispitujući pogledom nebo puno uskovitlanih pahuljica. „Kad vam ja kažem, prestaće.”

To je bila prilika da mama i tata steknu nove prijatelje. Izgleda da bi bilo bolje da su se na sam Božić sami zabavljali, jer sam čuo kako tata kaže kada su se popeli u sobu:

Jedno drugom do ujeta

„Mislim da bih ga zadavio njegovim rođenim tregerima da je izgovorio još jednu jedinu reč.”

„To se ne radi”, rekla je mama. „Naročito ne na Božić.”

„Tačno”, složio se tata uz smešak. „Srećan Božić, draga moja. Kakva mi je to samo bila ideja da vas ovde dovedem! Deca su bolesna, nemoguće je promoliti nos napolje...”

„Obožavam ovaj Božić. Sav taj sneg, planinska kuća... Imam utisak da se nalazim u staklenoj kugli u kojoj pada sneg”, rekla je mama.

„U svakom slučaju”, rekao je tata, „po povratku bih mogao da gostujem na radiju: postao sam sveznalica kad su u pitanju fosili.”

Ipak smo, za svaki slučaj, poređali u krug ispred prozora svoje čarape, zajedno sa čašom mleka i šargarepom za irtvase Božić Bate.

„Hoće li nas naći na planini?” – pitao se Žan D.

Žan A je slegnuo ramenima, a onda mu se narugao:

„Ma, baš će da nas traži, samo zato što ti veruješ da postoji, što još veruješ u Božić Batu.”

„Naravno da verujem u njega”, rekao je Žan D. „Znam da ne postoji, ali ipak verujem u njega.”

„A ko ti je rekao da ne postoji?” – zapitao je Žan A.

„Jedan drugar, u školi. Kaže da roditelji noću stavljaju poklone u čarape.”

„Glupan”, proklinjao ga je Žan A. „Neće se taj dobro provesti ako ga ja dohvatim.”

„A zašto?” – pitao je Žan D.

„Zato što nema pravo da ti ruši dečje snove.”

„A ja? Je l’ imam ja pravo da mu rušim šnove?” – uključio se Žan E, stavljajući svoje male papuče pored naših čarapa.

Slatki omlet

„Ti imaš”, rekao je Žan A i nabio jastuk preko glave. „A sad umuknite, hoću da spavam.”

Tata nam je već rekao da smo za Božić te godine dobili boravak na planini. Ali smo ujutru kada smo se probudili svi u čarapama našli po paketić.

„Oho!” – uzviknuo je Žan C, odmotavajući svoj paket. „Rezač u obliku pijuka.”

„Super!” – nadmetao se s njim Žan D. „I ja sam dobio isti.”

Svi smo dobili isti mali pijuk s ukrasnom trakom, s jedne strane se nalazila hemijska olovka, a s druge rezač.

Isti kao onaj koji je Žan A drpio u prodavnici suvenira na Velikom vrhu.

Žan A i ja smo se zgledali, i zaključili da je najmudrije da ne kažemo ništa. Trudili smo se da izgledamo kao da smo prezadovoljni da bismo ugodili tati i mami, iako smo bili užasno razočarani.

„Oh, to je sitnica”, rekao je tata, „jedan simboličan poklončić. Jer je pravi poklon...”

„Odmor na planini”, završili smo rečenicu, uglas.

Uprkos svemu, bili smo tužni kada smo napuštali hotel.

Vijermozovi su se osetili dužnim da nas otprate sve do stanice, jer su po prirodi tako dobri. Gospođa Vijermoz je svakome od nas pružila po par čarapa koje je štrikala za male siromašne Afrikance, a tata je za to vreme prebrojavao kofere.

Ovog puta smo se prvo uverili da je Žan C ušao s nama u voz.

„Dogovoreno, zar ne?” – vikao je gospodin Vijermoz, podižući ruku. „Ako budete prolazili kroz Pariz, pokazaću vam gomilu novih fosila!”

Jedno drugom do ujeta

„Naravno, naravno!” – rekao je tata. „Možete da računate na nas.”

„Kakva šteta što već odlazite”, zaključio je gospodin Vijermoz. „Samo što se nije razvedrilo...”

Tako smo se konačno našli u Šerburu. Naša su kola uredno stajala na svom mestu, na parkiralištu železničke stanice.

Ovde gotovo da i nije bilo snega, samo tanani beli pokrivač koji je delovao nestvarno.

Kad smo stigli ispred kuće, tata je rekao:

„Penjem se prvi s prtljagom. Dajte mi samo nekoliko minuta.”

Sačekali smo sledeći lift.

Međutim, kad smo ušli u stan, čekalo nas je iznenađenje.

Ostali smo kao skamenjeni na pragu, otvorenih usta, posmatrajući dnevnu sobu u kojoj nas je čekao tata s pobedničkim sjajem u očima.

Kako je uspeo sve da pripremi za tako kratko vreme? Nikad neću saznati.

Lampice na jelki svetlucale su kao brilijanti. Mali Isus je bio na svom mestu, usred jaslica, a naši jaganjci su stajali oko njega.

A ispod jelke, pet pari gumenih čizmica poređanih, od najmanjih do najvećih, i ispred svakog para...

Paketi. Ogromni paketi, neki četvrtasti, neki pravougao-ni, svi umotani u crveni i zlatni ukrasni papir, na kojima su bile nalepnice: *Za Žana A; Za Žana B; Za Žana C...*

„Srećan Božić”, rekao je tata promuklim glasom. „Svi ovi paketi bili su preveliki da bi se preneli do planine. U našem odsustvu Božić Bata je morao da ih ostavi ovde.”

„Kako je to uradio?” – pitao je Žan D, osvrćući se začuđeno. Žaluzine su bile zatvorene.

„E”, rekla je mama. „Sigurno je mislio da ih zaslužujete, i to sva petorica. Ostalo je njegova tajna...”